

สมุทรสาครก่อนนอนคืนนี้¹

เรื่องโดย บำเพ็ญ ไชยรักษ์

ผู้คนในสมุทรสาครรอตรวจคัดกรอง ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

สมุทรสาครก่อนรุ่งสาง

รถตู้เคลื่อนมาตามถนนสายหลักหลายเลน ก่อนจะเลี้ยวลัดเลาะเข้าไปในย่านตลาดเลียบบคลองน้ำ สวนผัก เรือนแถวที่พักคนงาน ไซต์งานก่อสร้าง โรงงานใหญ่-น้อย บ้านเรือน ก่อนขับเข้ามาจอดข้างตึกสูงริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน ผู้โดยสารออกอาการกลัวๆ ที่จะก้าวขาลงจากรถ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยส่งสัญญาณนกหวีดรัวๆ ว่าห้ามจอดก็จำเป็นที่ต้องรีบกระชั้นหน้ากากอนามัย แล้วพุ่งตัวลงจากรถมายืนอยู่หน้าตึกโรงพยาบาลกระท่อมแบน อำเภอกระท่อมแบน จังหวัดสมุทรสาครแบบงงๆ

ลมแม่น้ำพัดเย็นสบาย แต่ผู้มาเยือนกลับรู้สึกสะท้อนหนาว ประตูด่านของตึกปิดคล่องโซ่เส้นแข็ง เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแจ้งว่าเป็นมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด 19 ต้องเข้าออกทางเดียวและคัดกรองด้วยการล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการคลังภาพถ่ายทางมานุษยวิทยา ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ตรวจเครื่องสแกนอุณหภูมิร่างกาย หากอุณหภูมิปกติจะได้รับสติ๊กเกอร์กลมๆ สีเขียว เล็กๆ ติดไว้ที่อกเสื้อจึงจะผ่านได้

“บรรยากาศแปลกๆ เหมือนในหนังเลยนะ”

เพื่อนร่วมทางให้ความเห็นเมื่อมองไปรอบๆ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลประจำจุดต่างๆ ล้วนสวมชุดป้องกันส่วนบุคคล (PPE) แบบครึ่งตัว หน้ากากอนามัย บางคนมีเฟสซิลไม่เว้นแม้แต่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (รปภ.) หรือแม่บ้านที่เดินอยู่ตามตึก พวกเราต้องเดินวนหาทางขึ้นไปบนอาคารพิเศษชั้น 5 ที่บัดนี้ปรับเป็นเวิร์ดสำหรับคนไข้โควิด 19 ที่แสดงอาการป่วยทั้งคนไทยและต่างประเทศ ส่วนคนป่วยคนไทยที่ตรวจพบเชื้อแต่ไม่แสดงอาการจะมีการกักตัวเฝ้าดูอาการอยู่ที่เวิร์ดห้องรวมชั้นล่าง ขณะที่คนป่วยที่เป็นแรงงานต่างประเศที่ไม่แสดงอาการทั้งหมดต้องไปอยู่ที่โรงพยาบาลสนาม ซึ่งมีการจัดตั้งไว้แล้วอย่างน้อย 3 แห่ง สามารถรองรับผู้ป่วยได้มากกว่า 3,000-5,000 คน

เจ้าหน้าที่สอบสวนโรคจากสำนักงานสาธารณสุขที่มาช่วยงานควบคุมโรคที่จังหวัดสมุทรสาคร
ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

เรานัดหมายขอเข้าสังเกตการณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่สอบสวนโรคจากสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมาช่วยงานควบคุมโรคที่จังหวัดสมุทรสาคร ในช่วงเวลาที่จังหวัดสมุทรสาครเป็นศูนย์กลางการระบาดโควิด 19 ระลอกที่ 2

เมื่อหาทางขึ้นตึกพบเราก็ผ่านการตรวจคัดกรองต่างๆ ก่อนขึ้นลิฟท์มายังชั้น 5 ของอาคาร พอเดินออกจากลิฟท์ก็พบล้นพบเจ้าหน้าที่ที่นัดไว้ในชุดเสื้อกั๊กกรมควบคุมโรค กำลังจะเดินเข้าลิฟท์พอดี เลยได้ทราบว่ามีวันนี้มาสอบสวนโรคที่โรงพยาบาล เพราะมี

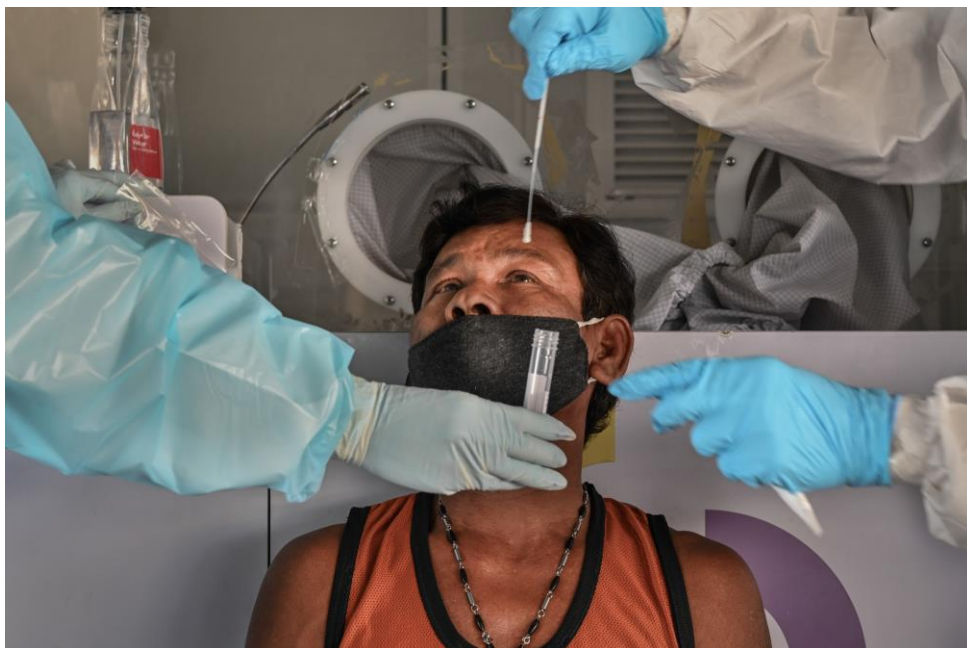
คนไข้อาการวิกฤตต้องสอดท่อช่วยหายใจเร่งด่วนสองราย ว่าแล้วคนในเสื้อกั๊กทั้งสองก็ขอตัวกลับออกไปเปลี่ยนสนามสอบสวนโรคไปในชุมชนแทน

แสงแดดยามสายสาดผ่านกระจกบานใหญ่มาจากด้านตะวันออก โด่งแม่น้ำท่าจีน ผิวน้ำราบเรียบสะท้อนแสงเป็นสีเทาทอง ราวภาพวาดสีน้ำมันโทนเหลืองเทาๆ

มองผ่านประตูกระจกหลายชั้นเข้าไปภายในห้องอำนวยการที่หมอและพยาบาลกำลังทำงานวุ่นอยู่ จอฉายภาพห้องพัคนไข้ คนทำงานในชุดสีฟ้าเคลื่อนไหวหยิบจับสิ่งของอยู่พลวัน

ทีมผู้มาเยือนและผู้ประสานงานจากกรมควบคุมโรค ตกลงกันว่าเราจะถอยไปตั้งหลักหาข่าวเข้ากินกันก่อน ค่อยกลับเข้ามาอีกครั้ง

เมื่อตั้งหลักได้มั่นคง อิมห้องจากร้านก๋วยเตี๋ยวที่วัดริมแม่น้ำใกล้ๆ โรงพยาบาลแล้ว คณะเราก็กลับเข้ามาโรงพยาบาลกระทุ่มแบน มุ่งหน้ายังวอร์ดโควิด 19 อีกครั้ง ขณะหาทางขึ้นตึกพบว่าข้างหลังตึกมี บรรดาบุคลากรทางการแพทย์และคนไข้จำนวนหนึ่ง กำลังเรียงแถวรอคิวเข้าเก็บตัวอย่างส่งตรวจจากโพรงจมูกเพื่อตรวจหาเชื้อโควิด 19 จำนวนมาก เพราะตอนนี้โรงพยาบาลกระทุ่มแบนต้องมีการปรับเปลี่ยนกำลังกันวุ่นวาย เมื่อบุคลากรจำนวนหนึ่งต้องกักตัวถึงสองสัปดาห์จากการสัมผัสเสี่ยง หลังพบบุคลากรในโรงพยาบาลบางคนกลายเป็นผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อโควิด 19 ทำให้ทั้งเจ้าหน้าที่และคนไข้ที่สัมผัสเสี่ยงต้องเข้ารับการตรวจหาเชื้อ

การเก็บตัวอย่างส่งตรวจจากโพรงจมูกเพื่อตรวจหาเชื้อโควิด-19 ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

ห้องด้านหลังตึกปรับให้เป็นห้องแรงดันลบเพื่อเก็บตัวอย่างสิ่งส่งตรวจชั่วคราว เจ้าหน้าที่จากแผนกทันตกรรมมาทำหน้าที่เก็บตัวอย่างสิ่งส่งตรวจในวันนี้ เพราะตั้งแต่โควิด 19 ระบาดแผนกทันตกรรมก็ปิดชั่วคราว ขณะที่เจ้าหน้าที่แผนกอายุรกรรมทั้งหมดต้องเข้ารับการตรวจ

นายแพทย์พรชัย พงศ์ประภากร รองผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์ โรงพยาบาล กระทุ่มแบน ที่นำไปดูและอธิบายความจำเป็นการปรับสถานที่เตรียมรับมือกับจำนวนผู้ป่วยยืนยันที่กำลังเพิ่มขึ้น โดยตอนนี้เจ้าหน้าที่ที่มีความเสี่ยงสูงสัมผัสผู้ป่วยยืนยันโดยไม่รู้ตัวตอนนี้กักตัวที่ห้องพักชั้น 8 ของอาคารหลังใหม่ 10 ชั้น ที่เพิ่งสร้างเสร็จยังไม่เปิดให้บริการ ซึ่งตอนนี้กำลังปรับให้เป็นห้องปฏิบัติการตรวจหาเชื้อโควิด 19 (ห้องแล็บ) และสถานที่กักตัวของบุคลากรที่สัมผัสเสี่ยงสูง

หลังจากดูโดยรอบแล้ว คณะเรากลับขึ้นไปตึกพิเศษชั้น 5 พอเดินออกจากลิฟท์ เลี้ยวขวาหันหน้าเข้าหาห้องทำงานของพยาบาลและแพทย์ประจำออร์ดี ป้าแม่บ้านถอดชุดป้องกันส่วนบุคคลและทำความสะอาดร่างกายแล้วเสร็จหลังจากกลับออกมาจากการทำความสะอาดห้องพักคนไข้ ป้ายืนอยู่กับน้องพยาบาลที่กำลังเช็ดและจัดเก็บเวชภัณฑ์จำนวนมากที่เพิ่งขนมากองไว้กลางห้องรอคัดแยกจัดระเบียบ กองเวชภัณฑ์เหล่านั้นทำให้ห้องซึ่งแคบอยู่แล้วแคบลงไปอีก

เมื่อได้รับแจ้งภารกิจของผู้มาเยือน รัชดา แก้วอินชัย หรือพี่เป้ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ ผู้ซึ่งทำงานวิชาชีพพยาบาลมาตั้งปี 2528 ปีจจุบันนี้เธอยุ่กับอาชีพนี้มานาน 36 ปี เธอรับหน้าที่เป็นหัวหน้าพยาบาลประจำออร์ดีพิเศษเฉพาะกิจในช่วงวิกฤตแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

“บนนี้มีคนป่วยยืนยันทั้งสิ้น 24 คนในจำนวนนี้มีคนไข้วิกฤตอาการหนักอยู่ 3 ราย ในจำนวนนี้จัดให้อยู่ในห้องแยกเฉพาะ 2 คนและอยู่ ICU 1 คน”

พยาบาลกำลังจัดจ่ออยู่กับการส่งสัญญาณบังคับ “น้องปันโต” ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

ผู้มาเยือนทั้งสามได้รับอนุญาตให้ยื่นสังเกตการณ์และถ่ายภาพการทำงานอยู่ด้านนอกในโซนปลอดภัยขณะที่สาวพยาบาลคนหนึ่งกำลังนำถาดอาหารวางบนชั้นวางหุ่นยนต์ “น้องปันโต” ที่ใช้เครื่องบังคับให้เคลื่อนไปจอดหน้าห้องพักคนไข้ที่ได้รับโทรศัพท์ให้ออกมารับอาหารที่ละห้อง

“ฝึกมาหลายวันแล้วตอนนี้เริ่มคล่อง” น้องพยาบาลที่กำลังจัดจ่ออยู่กับการส่งสัญญาณบังคับ “น้องปันโต” ให้พาห่อข้าวที่มีชื่อคนไข้ให้ไปจอดตรงหน้าห้องคนไข้นั้น

คุณหมอกำลังฝ้าดูจอมอร์นิเตอร์ห้องคนไข้พร้อมโทรศัพท์พูดคุยสอบถามอาการคนไข้และอธิบายแนวทางการตรวจรักษาที่ละราย

อัมไพ หุ่นภู อายุ 61 ปี แม่บ้าน ทำงานทำความสะอาดในโรงพยาบาลมา 20 ปี ก่อนมาทำที่เวิร์ดโควิดก็ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการป้องกันตัวเองก่อนจนมั่นใจว่าเราทำได้ก็ทำและฝึกน้องๆ คนอื่นที่หมุนเวียนผลิตเปลี่ยนกันมาทำ คุณแม่บ้านบอกว่าการเช็ดถู บัด ล้าง เก็บขยะ เปลี่ยนผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน เสื้อผ้าของผู้ป่วย ต้องทำอย่างระมัดระวัง ป้องกันไม่ให้เชื้อกระจายไป

“งานของเราช่วยหมอ พยาบาล การทำความสะอาดช่วยป้องกันให้ทุกคนปลอดภัยอีกทาง ช่วยให้มีระเบียบเรียบร้อยทำงานง่าย” ป้าอัมไพเล่าด้วยความภูมิใจกับงานของตัวเองท่ามาจนเป็นมืออาชีพ

“พี่เข่งจำ...เข็นนี้หนูขอพิชซ่าภาคใหญ่่นะจ๊ะ” น้องพยาบาลสาวอวบอ้วนพี่หัวหน้าเวิร์ด พร้อมส่งสายตาพริ้มหวาน เธอรู้ว่าแววตาของตัวเองมีพลังเกินกว่าที่จิตใจอัน

ปราณีของพี่เบ่งจะทานได้ ไม่ว่าจะปรารถนา ส้มตำข้าวโพด, ยำวุ้นเส้นทะเล, ยำมะม่วงเปรี้ยว หรืออื่นใด พี่เบ่งก็จะพาสิ่งนั้นมาวางตรงหน้า แม้วันที่เธอลืมบอกก็ยังมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่อร่อยๆ มาวางบริเวณที่พักเจ้าหน้าที่ สำหรับเธอและผองเพื่อนเสมอ

วันนี้เธอและเพื่อนลงความเห็นว่ารู้สึก “โหย” เพราะเพิ่งกรำงานช่วยแพทย์ในการสอดท่อหายใจให้ผู้ป่วยที่มีอาการปอดอักเสบวิกฤตไป 2 ราย และช่วยเหลือคนไข้ที่เข้ามาเพิ่มขึ้น

พี่เบ่งเล่าว่า น้องๆ ที่กำลังทำงานกันเป็นพยาบาลบรรจุใหม่ ทำงานในวอร์ดนี้เดือนเศษไม่มีใครได้กลับบ้านเลย พวกเขาทำงานมาหลายปีแล้ว แต่เพิ่งได้บรรจุเป็นข้าราชการ ถ้าไม่มีวิกฤตโควิดก็ไม่แน่ว่าจะได้บรรจุ เธอในฐานะรุ่นพี่เห็นว่าน้องๆ ทำงานหนักมากจึงมักจะหาของกิน ของฝากเล็กๆ น้อยๆ พามาให้กำลังใจน้องๆ เสมอ

พี่เบ่งเล่าว่าตอนโควิดระบอบแรก บุคลากรทางการแพทย์เริ่มเรียนรู้และเตรียมทีมกันไว้ แม้รอบที่สองที่สมุทรสาครจะค่อนข้างหนักคนไข้ที่ขึ้นมาวอร์ดพิเศษนี้มักจะไปจบที่ใส่ท่อหายใจกันหลายราย ทำให้ทุกคนเหนื่อยมาก เรามีน้องพยาบาลมาทำงานในวอร์ดนี้วันละสามสี่คนสลับกันมา โดยได้ฝึกฝนเรียนรู้กันว่าเราจะอยู่กับเชื้อโรคชนิดนี้ให้ตัวเองปลอดภัยได้อย่างไร แต่เพื่อความไม่ประมาทโรงพยาบาลมีการเตรียมทีมสนับสนุนที่เข้มแข็ง เพราะวันหนึ่งทีมที่อยู่วอร์ดนี้อาจจะล้มไปทั้งทีมหากมีใครคนใดคนหนึ่งได้รับเชื้อมา เราทำได้แค่ป้องกันตัวเองให้ดีที่สุดปรับตัวเองให้อยู่กับโรคให้ได้เหมือนอยู่กับไข้หวัดเพราะมันจะไม่หายไปจากเรามันจะอยู่กับเราไปอีกนานหรืออาจจะอยู่ตลอดไป

“เราคงต้องเข้าไปคุยกันข้างใน” พี่เบ่งขยับบอกทีม เพราะจะมีการนำคนผู้ป่วยรายใหม่อีกคนผ่านเข้ามาทางนี้ ว่าพาลงเธอก็เปิดประตูให้พวกเราเข้าไปรวมอยู่ในห้องทำงานประจำวอร์ดที่มีคุณหมอ และพยาบาลทำงานอยู่ก่อนแล้ว

คุณหมोजดจ่ออยู่กับการอ่านบันทึกรายงานคนไข้ สอบถามรายละเอียดอาการจากพยาบาล ฝ้าดูจอมอนิเตอร์แสดงภาพภายในห้องพักคนไข้ ต่อสายคุยกับคนไข้ทีละคนๆ ทำบันทึกการตรวจรักษาและสั่งยาเป็นรายๆ ไป

การทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ ต่อสายคุยกับคนไข้ทีละคน ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

แม่บ้านและพยาบาลสองสามคนยังขยับจัดเก็บเวชภัณฑ์จำนวนมากที่วางอยู่กลางห้องเข้าที่ ผู้มาเยือนได้แต่มองไปรอบ เพราะการขยับเดินไปถามนั้นในห้องนี้ดูจะเกะกะไร้ประโยชน์อย่างที่สุด

คนไข้ปอดอักเสบรายใหม่ในเปลนอนแรงดันลบเข้านเข้าไปในห้องกระจกอีกด้านหนึ่ง แม่บ้านตามออกไปทำความสะอาดตามทางเดินและลิฟท์ทันที ก่อนพีแ่งจะพาออกไปยืนคุยกันต่อที่เดิม

คนไข้รายใหม่เป็นผู้สูงอายุติดเตียงมีอาการปอดอักเสบอยู่ระหว่างรอผลตรวจเชื้อโควิด 19 คนไข้อาศัยอยู่กับลูกสาวและหลานตัวเล็กซึ่งอยู่ที่บ้านด้วยกันมาก่อน เมื่อลูกสาวจำเป็นจะต้องมาเฝ้าแม่แต่ไม่อาจจะทิ้งลูกน้อยอยู่บ้านคนเดียวได้ เดินมาขอความเห็นใจจากพีแ่งว่าคืนนี้เธอจะขอพาลูกมานอนในห้องแยกของคนป่วยผู้เป็นแม่ที่เพิ่งเป็นเตียงผ่านไป

“ฝากแม่ก่อนนะหมอ ขอลงไปเอาเสื้อผ้าก่อน” หญิงวัยกลางคนที่เพิ่งเดินกระหืดกระหอบขึ้นบันไดมาพูดกับพยาบาล ที่พิจารณาแล้วว่าทั้งสามล้มผัสอยู่บ้านด้วยกันมาตลอด การอยู่ด้วยกันในห้องแยกตัวก็เป็นทางเลือกเดียวของครอบครัวนี้ระหว่างรอผลตรวจ

“ไม่ต้องห่วงเราจะดูแลให้” เมื่อได้ยินพยาบาลพูดเช่นนั้น หญิงคนนั้นก็กระตุกแขนเด็กชายตัวน้อยที่ยังชะเง้อมองหาเตียงของคุณยายที่เป็นลับไปแล้ว

“แม่จะเป็นไรไหม ลูกจะอยู่กับใครหากเธอป่วยอีกคน หยุ่ดงานมาร่วมเดือนจะมีเงินที่ไหนใช้จ่ายระหว่างที่รักษาตัว” ความคิดเหล่านี้วนเวียนอยู่ในหัวของเธอ ลูกชายตัวน้อยหลับไปแล้ว แม่หายใจรวยระรินอยู่บนเตียงคนไข้ ไม่ว่าจะบ่นบ่นว่าจะแบกอะไรไว้เธอก็วางหัวลงกับกระเปาะเสื้อผ้ายที่ใช้ต่างหมอนแล้วค่อยๆหลับตาลง

“โชคดีที่มีสิทธิรักษาพยาบาล ได้ห้องพัก ได้อยู่ใกล้หมอ” ก่อนนอนคืนนี้ความคำนึงยังวนเวียนถึงค่าใช้จ่าย สิทธิ โอกาส และโชคชะตาของตัวเองและครอบครัวที่มีกันเพียงสามคน

ขอบฟ้าขลิบแสงตะวันสีแดงระเรื่อค่อยๆ ส่องลำแสงอ่อนๆ เหนือผิวน้ำ ที่สมุทรสาครก่อนรุ่งสางวันนี้มีคนคนหนึ่งยังนอนลืมตาโพลง

คนไข้ที่รับการรักษาและรอดูอาการ ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

สมุทรสาครก่อนตะวันลับฟ้า

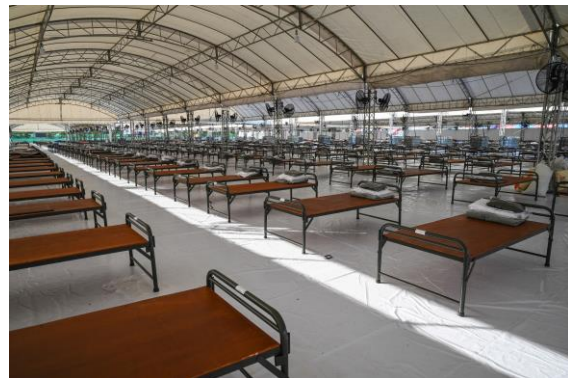
ลมพัดอยู่ในความมืดเหนือแม่น้ำท่าจีนที่ไหลเรื่อยลงสู่อ่าวไทย ตั้งแต่สมัยอยุธยา บริเวณปากแม่น้ำนี้เป็นเมืองท่าที่มีชาวจีนนำเรือสำเภาเข้ามาจอดเทียบค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้าและพักอาศัยจำนวนมากจึงเรียกกันว่า “บ้านท่าจีน” ต่อมาในฐานะเป็น “เมืองสาครบุรี” เพราะเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญในการป้องกันข้าศึกจุกุกราณทางทะเล ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “เมืองสมุทรสาคร” หมายถึงเมืองแห่งทะเลและสายน้ำ

ตอนนี้บริเวณปากน้ำท่าจีนกลายเป็นย่านธุรกิจการค้า อุตสาหกรรมสัตว์น้ำและอาหารทะเลขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คนท้องถิ่นยังนิยมเรียกที่นี่ “มหาชัย” ซึ่งมี

ที่มาจากชื่อคลองที่ขุดลัดจากเมืองธนบุรี เป็นแนวตรงไปออกปากน้ำเมืองสาครบุรี แทนคลองโคกขามที่คดเคี้ยว บริเวณฝั่งซ้ายปากคลองได้เกิดชุมชนขนาดใหญ่ขึ้นชื่อว่า "มหาชัย"

17 ธันวาคม 2563 มีรายงานผู้ป่วยยืนยันรับเชื้อโควิด 19 เป็นหญิงไทยวัย 67 ปี อาชีพค้าขายที่ตลาดกลางกุ้ง ตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร ไม่มีประวัติการเดินทางออกนอกประเทศ จึงได้มีการตรวจคัดกรองในตลาดกลางกุ้งและพบว่าแรงงานชาวเมียนมาติดเชื้อจำนวนมาก ส่วนใหญ่ไม่มีอาการทำให้โรคแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งแรงงานเหล่านั้นพักอาศัยอยู่รวมกันแออัด นับจากวันที่ตรวจพบว่าหญิงไทยติดเชื้อโควิดในเวลาเพียง 52 วัน (17 ธ.ค. 63 -7 ก.พ. 64) มียอดผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อโควิด-19 สะสมมากถึง 14,893 คน เป็นคนไทย 1,248 คน เป็นแรงงานต่างประเทศ 11,659 คน รักษาหายแล้ว 8,827 คน มีผู้เสียชีวิตสะสม 5 คน ขณะที่ทั่วประเทศระบุดยอดการติดเชื้อระลอกที่สอง 23,624 ราย ยังรักษาในโรงพยาบาลจำนวน 6,781 คน เสียชีวิตแล้ว 79 คน

มาถึงโรงพยาบาลสนามสนามกีฬาจังหวัดสมุทรสาคร ตอนก่อนตะวันจะลับขอบฟ้า ทีมประสานงานเจียบหายไปบนตึกเพื่อขอเข้าถ่ายภาพโรงพยาบาลสนามซึ่งช่างภาพมีความพยายามขอเข้าไปหลายครั้งแต่ไม่ประสบความสำเร็จเมื่อเจ้าหน้าที่ยื่นคำขาดห้ามเข้า ทุกครั้งไป

โรงพยาบาลสนาม ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

ครั้งนี้ทีมประสานงานมีความมั่นใจอย่างมากว่าจะได้เข้าไปสังเกตการณ์และถ่ายภาพภายในโรงพยาบาลสนาม เพราะพวกเราเดินทางมาพร้อมรถของกรมควบคุมโรคและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อสารที่สวมเสื้อระบุตัวตนสังกัด แต่แล้วก็กลับลงมาจากตึกอำนวยการด้วยอาการผิดหวัง และบอกว่า

“ต้องมีหนังสืออนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น”

“ผมมี” หนึ่งในช่างภาพผู้อยู่เก็บภาพการรับมือกับวิกฤตโควิด 19 มาร่วมเดือน โพล่งขึ้นมา เพราะเขากหักไม่ได้เข้าหลายครั้งทำให้เขาให้หน่วยงานทำหนังสือขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุญาตเข้าถ่ายภาพภายในโรงพยาบาลสนามเพื่อบันทึกประวัติศาสตร์หน้าสุขภาพของประเทศไทยอีกหน้าหนึ่ง

“ผมมีหนังสืออนุญาตจากผู้ว่า...ในฐานะช่างภาพจากกระทรวงสาธารณสุข” ช่างภาพยืนยัน ทั้งที่มหายใจโล่ง ทีมประสานงานรีบวิ่งกลับขึ้นไปห้องอำนวยการพร้อมใบอนุญาตในมือ แล้วกลับลงมาพร้อมกับเจ้าหน้าที่สาวสองคน พวกเขาอยู่ชุดปฏิบัติการ ทีมแพทย์สนามสีฟ้าอ่อน สวมหมวกคลุมผม หน้ากากอนามัย และครอบใบหน้าด้วยเฟลซซิล ผู้มาเยือนเดินตามเจ้าหน้าที่ไปอย่างว่องไว

“ต้องสวมชุดป้องกันนะคะ” เธออธิบายน้ำเสียงจริงจังพร้อมยื่นชุดป้องกันส่วนบุคคล (PPE) มาให้ ช่วยสอนวิธีสวมเพื่อความปลอดภัย ระบุว่าใช้เวลาในการทำงานของเราเพียง 15 นาที เพื่อลดความเสี่ยงของจะเข้าไปบริเวณด้านในโรงพยาบาลสนาม

“โซนนี้เป็นโซนปลอดภัยจะมีแรงดันให้อากาศอยู่ภายในไม่ออกมาจนกว่าจะสามารถสวมชุดป้องกันแบบครึ่งตัวได้ เจ้าหน้าที่สาวบอกข้อกำหนดให้คนเขียนอยู่เฉพาะโซนนี้ ส่วนช่างภาพที่ต้องการเข้าไปข้างในเพื่อถ่ายภาพต้องสวมชุดป้องกันส่วนบุคคลเต็มตัวปิดตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า”

“ไม่เกิน 15 นาทีนะ” เธอย้ำเสียงแข็งขัน แสงยามพลบค่ำเมฆสีมัว ผู้มาเยือนยืนอยู่บนแท่นสูงในโซนปลอดภัย สามารถมองเข้าไปภายในเห็นเตียงพักของคนที่วางเป็นแนวตรงไปจุดสุดแนวหลังคาเรือนพักชั่วคราว จำนวนหลายร้อยเตียง แบ่งเป็นโซนผู้ชายด้านซ้ายมือของทางเดินตรงกลาง และโซนผู้หญิงและเด็กอยู่ขวามือ

อาคารเตียงพักคนไข้ ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

แรงงานเมียนมาเข้ารับการรักษา ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

“คนไข้ทั้งหมดเป็นแรงงานชาวเมียนมาที่ตรวจพบเชื้อและไม่มีอาการ พวกเขาเป็น
คนไข้ที่น่ารักมาก เขารู้ว่าเขาติดเชื้อพวกเขาก็จัดการตัวเอง ช่วยระวังเราด้วยซ้ำ เขาจะ
ไม่ให้เราเข้าใกล้ไม่ให้เราจับมือเขาจะบอกว่าหมออยากได้อะไรบอกไม่ต้องทำให้เดี๋ยวหมอ
จะป่วย พวกเขาช่วยเหลือตัวเอง เรียบร้อยมาก พอทำงานนานเข้าก็รู้จักกัน เป็นเหมือน
เพื่อนร่วมงานกัน ช่วยเราทำงานอย่างเป็นระบบ”

“ต้องเข้าใจก่อนว่าแรงงานเหล่านี้เขาไม่ได้อยากป่วย หลายคนมาทำงานในไชนานามากแล้วอยู่ที่นี่ทั้งครอบครัว เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจไทยแล้ว เมื่อเจอวิกฤตโรคระบาดพวกเขาก็ให้ความร่วมมือดีมากเพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตนี้ไปได้ ส่วนเราก็ต้องทำงานกับเขาเป็นหน้าที่ โดยป้องกันตัวเองอย่างดีที่สุด ไม่ประมาท เมื่อสวมชุด PPE หรือถอดชุดก็ต้องระมัดระวัง และหมั่นตรวจหาเชื้อเพื่อให้มั่นใจว่าเรายังปลอดภัยยังทำงานต่อไปได้อยู่ เพราะโรคนี้อาจอยู่กับเราไปอีกนาน”

นันทนัฐ ศรีทัศน์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทันตกรรม ผู้ซึ่งกลายมาเป็นเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือคนไข้ ที่โรงพยาบาลสนาม ณ สนามกีฬาจังหวัดสมุทรสาคร เธอบอกว่าตอนนี้คนทำงานไม่พอ ไม่ว่าจะทำงานแผนกไหนทุกหน่วยต้องมาช่วยเหลือคนไข้เหมือนกัน

เสียงตามสายประกาศภายในอาคารเป็นภาษาเมียนมา คนสวมหมวกสีเขียวกำลังเดินแจกจ่ายข้าวของยังชีพให้คนไข้ที่ละเตียง

“คนที่สวมหมวกเขียว คืออาสาสมัครสาธารณสุขแรงงานต่างด้าว (อสต.) พวกเขาเป็นผู้ช่วยยืนยันติดเชื้อมาก่อน และอาสาทำงานช่วยทีมแพทย์ พวกเขาทำงานดีมากคอยช่วยทุกอย่างตั้งแต่วันแรก ช่วยเช็คชื่อตามทะเบียนคัดแยกคนไข้ ช่วยแปลภาษาในกรณีที่ลำบากทำงานไม่ทันเพราะคนเยอะมาก ถ้าเราต้องการอะไรบอก เขาก็จะช่วยอย่างรวดเร็วไม่เคยมีข้อแม้ เช่น ช่วยเก็บตัวอย่างเสมหะ ช่วยตรวจเช็คร่างกายคนที่ท้อง ช่วยวัดไข้ ช่วยวัดความดัน ช่วยวัดค่าออกซิเจนในเลือด ช่วยแจกอาหาร ช่วยเก็บกวาด เพราะเจ้าหน้าที่มีไม่กี่คนแต่คนไข้ตอนนี้กว่า 700 คน ลำพังเจ้าหน้าที่เราทำไม่ไหว ก็ได้พวกเขาช่วยเราทำให้ทำงานในโรงพยาบาลสนามเป็นไปอย่างรวดเร็ว และง่ายขึ้น”

อาสาสมัครสาธารณสุขแรงงานต่างด้าว (อสต.) ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

สุพรรณษา ซาลีผล หรืออ้อม พยาบาลวิชาชีพ บอกว่าเธอเป็นพยาบาลมาสองปีแล้ว และเดินทางมาจากโรงพยาบาลจากจังหวัดภาคอีสาน มาช่วยทำงานที่โรงพยาบาลสนาม มาตั้งแต่เริ่มเปิดโรงพยาบาลสนามเป็นเวลาหนึ่งเดือนแล้ว โดยมาอยู่ตั้งแต่โรงพยาบาลสนามเริ่มเปิดรับลงทะเบียนคนไข้และตรวจเช็คอาการของคนไข้แต่ละคนเป็นประจำทุกวัน

“เหลือเวลาอีก 5 นาทีนะคะพี่”

น้องเจ้าหน้าที่ส่งสัญญาณเตือนอย่างเกรงอกเกรงใจ ผู้มาเยือนรีบกวาดสายตามองไปรอบๆ ใต้โดมหลังคาแบบชั่วคราวโค้งที่คลุมสนามกีฬา เตียนนอนเรียงแถว แสงไฟสีเหลืองภายในนั้นสว่างกว่าความสลัวรางของบริเวณโดยรอบ มุ้งม่านแต่ละเตียงขนาดไม่เกิน 3 ฟุตบอกให้รู้อาณาบริเวณส่วนบุคคลของคนไข้แต่ละคนพ้นจากแนวเตียงออกไปเป็นแนวห้องอาบน้ำและห้องสุขาหลายสิบห้องเรียงรายอยู่รอบๆ ขอบโรงเรือนที่พัก

“คนไข้ที่ไม่มีอาการจะอยู่ที่นี้จนครบ 14 วัน ก็กลับไปกักตัวต่อที่บ้านอีก 14 วัน ฟรุ้งนี่คนไข้ชุดเดิมพันกำหนดกักตัวราวสองร้อยกว่าคน แต่ก็จะมีคนไข้ใหม่เข้ามาเพิ่มจำนวนเท่าเดิม เพราะข้างนอกจำนวนการตรวจพบเชื้อยังเพิ่มมากขึ้นทุกวันเมื่อเตียงว่างลงก็จะมีคนใหม่มาแทนทันที ตอนนี้โรงพยาบาลแห่งที่สองที่สามกำลังเร่งจัดเตรียม” พยาบาลสาวให้ข้อมูลเพิ่มเติม

เสียงตามสายยังประกาศแจ้งข่าว การปฏิบัติตัว และอื่นๆ เป็นระยะ ซึ่งผู้มาเยือนฟังไม่เข้าใจ

“พวกเขาอยู่กันหลายคน แต่มีวินัยมากๆ เราจึงรู้สึกไม่เหนื่อยเท่าที่คิดก่อนมาทำงานที่นี่”

คือข้อประทับใจที่ตรงกันของเจ้าหน้าที่สาวทั้งสองคนที่น่าทางมาดูสถานที่ทำงานชั่วคราวที่พวกเธอต้องทำงานอยู่นี้มากกว่าหนึ่งเดือนแล้ว

“ปกติเราต้องเดินวัดค่าออกซิเจนในเลือดของคนไข้ถ้าเขามีอาการไข้ หรือมีค่าออกซิเจนต่ำกว่า 96 เราต้องติดตามแจ้งแพทย์เพื่อการรักษาหรือส่งต่อ ซึ่งคนไข้ในนี้ส่วนใหญ่ไม่มีอาการ แต่มีอยู่คนหนึ่งเมื่อตรวจค่าออกซิเจนแล้วมีค่าออกซิเจนในเลือดเพียง 87 ซึ่งค่อนข้างต่ำ แต่ตัวเขาก็ก็นอนสบายดีไม่มีอาการอะไร ไม่มีไข้ ไม่มีไอเลย เราเห็นแบบนี้ก็รีบรายงานแพทย์และส่งต่อไปโรงพยาบาลสมุทรสาคร ปรากฏว่าไปถึงหมอก็ตรวจพบว่าระบบการหายใจเขาเริ่มมีปัญหาแล้ว ปอดเขาทำงานได้น้อยลงแล้วต้องรีบใส่ท่อช่วยหายใจโดยด่วนซึ่งกรณีนี้ถ้าเราละเลยเขาก็อาจจะไม่รอด อันนี้แหละงานเราช่วยตรวจเช็คอาการเบื้องต้นของคนไข้ และเราคิดว่ามันสำคัญมากและต้องรอบคอบเสมอ”

พยาบาลอ้อม แบ่งปันประสบการณ์ทำงานของเธอซึ่งเธอบอกว่าเธอและเพื่อนร่วมงานรวมทั้งคนไข้ต่างช่วยเหลือกัน เพื่อจะผ่านพ้นช่วงเวลานี้ไป เธอทำงานที่นี้เป็นวันสุดท้าย พรุ่งนี้เช้าออกเวรไปเธอจะต้องเดินทางกลับไปต้นสังกัดของเธอที่ต่างจังหวัด

เมื่อหมดเวลากำหนดน้องพยาบาลไมรีรอรีบพาผู้มาเยือนเดินออกมา พื้นที่โซนรับชั้นแรกเธอคอยอธิบายวิธีถอดชุดป้องกันอย่างถูกวิธี ช่วยฉีดพ่นแอลกอฮอล์ที่มีมือ รอบตัว และตรงพื้นรองเท้าเป็นสำคัญ

“ขอบคุณมาก ขอให้ได้พักผ่อนบ้างนะ” ผู้มาเยือนคิดว่าเป็นคำลาที่ดูเหมาะสมที่สุดแล้วในตอนนี้ ทั้งสองยังรอส่งจนผู้มาเยือนขึ้นรถให้แน่ใจว่ารถขับออกนอกรั้วภายนอกทั้งสองจึงกลับขึ้นไปบนตึก

“ไม่เอาเชื่อขึ้นมาละ...หรือบนรถนี้มีเชื้อเยอะกว่าข้างล่าง” หนึ่งในทีมที่นั่งรอบรถพูดติดตลก แต่ดูเหมือนคนบนรถไม่มีใครนึกขำเพราะต่างตระหนักว่าเวลานาทีของการควบคุมโรคนั้นเราต่างก็เสี่ยง

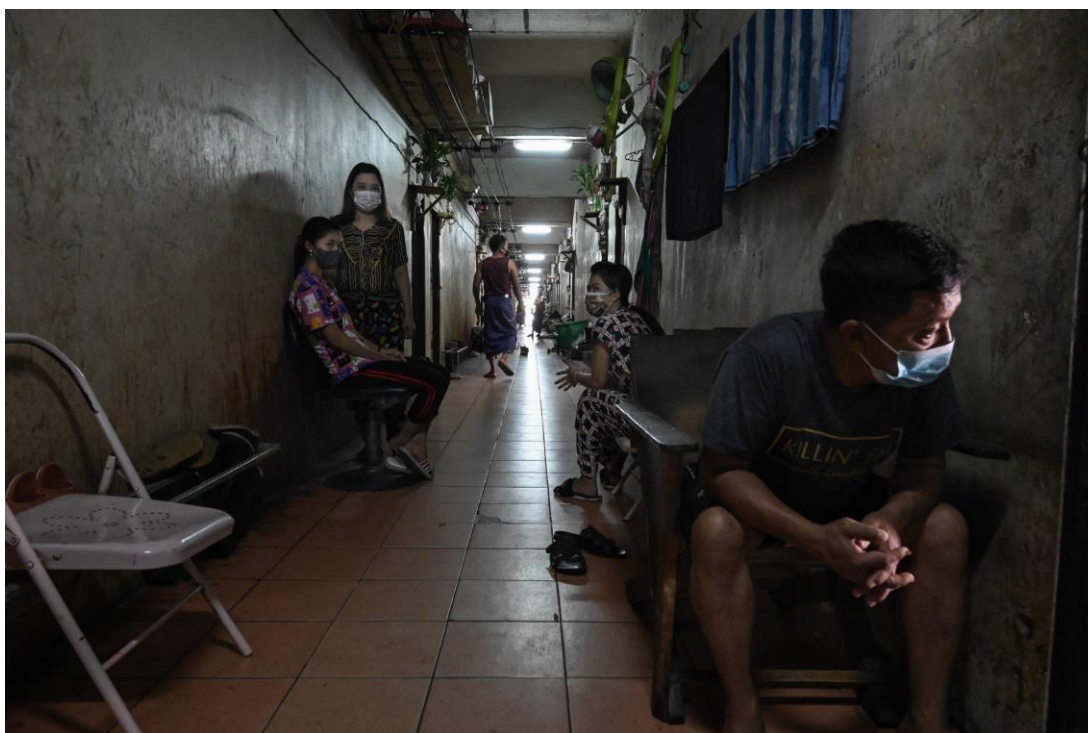
“เรามารบกวนเขาเนาะ” หนึ่งในทีมปรารถนารอขึ้นอย่างเข้าใจว่าทำไมการขออนุญาตเข้ามาในโรงพยาบาลสนามของพวกเขาที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการรักษาจึงยากเย็น

สมุทรสาครก่อนนอนคืนนี้

สมุทรสาคร ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

ตัวเลขผู้ป่วยยืนยันจำนวนมากที่สมุทรสาคร ศูนย์กลางในการแพร่ระบาดของโควิด 19 โดยเฉพาะในหมู่แรงงานชาวเมียนมา ทำให้แสงไฟแห่งการตรวจสอบส่องพริบมายังสมุทรสาคร ฉายภาพเส้นทางการเข้าเมืองของแรงงานชาวเมียนมา นโยบายและการปฏิบัติต่อแรงงานในด้านสวัสดิการ สุขภาพในที่พักอาศัย เพราะจังหวัดสมุทรสาครเป็นที่อยู่อาศัยและทำงานของแรงงานชาวเมียนมาอยู่กันมากจนได้ชื่อ “เมียนมาทาวน์” หรือ “ย่างกุ้งน้อย” ปัจจุบันมีชาวเมียนมาทั้งเด็กเล็ก หนุ่มสาว วัยแรงงาน ไปจนถึงคนเฒ่าคนแก่ ทั้งที่เข้าประเทศมาอย่างถูกกฎหมายและลักลอบเข้ามา หลายคนอยู่ที่นี้หลายสิบปี โดยอาศัยอยู่ในห้องหอพัก ตึกแถว หรืออาคารพาณิชย์ที่รายรอบตลาดในสภาพค่อนข้างแออัด

ห้องพักของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในสมุทรสาคร ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

ประชากรตามทะเบียนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2563 มีจำนวนรวม 587,338 คน ความหนาแน่นเท่ากับ 673 คน ต่อตารางกิโลเมตร โดยเฉพาะอำเภอเมืองมีประชากร 304,563 คน รองลงมาคืออำเภอกระทุ่มแบนมีประชากร 174,005 คน และอำเภอบ้านแพ้ว มีประชากร 100,559 คน ความหนาแน่นของประชากรที่กล่าวมาไม่รวมประชากรที่เป็นแรงงานจากที่อื่นรวมทั้งแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงาน

ข้อมูลจากแรงงานจังหวัดสมุทรสาครระบุจำนวนแรงงานต่างประเทศที่ทำงานอยู่ในจังหวัดมีราวสองแสนกว่าคนซึ่ง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานสัญชาติเมียนมา 243,335 คน กัมพูชา 12,934 กัมพูชา ลาว 10,241 คน และอื่น ๆ 9,412 คน²

สมุทรสาครเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2560 มีรายงานระบุว่ามีการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่กว่า 5,916 แห่ง เงินลงทุน 267,319 ล้านบาท ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมกว่า 317,816 คน³ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งธุรกิจประมง ศูนย์กลางการซื้อขายสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่ส่งจำหน่ายทั้งในไทยและส่งออกต่างประเทศ ซึ่งทั้งหมดอาศัยแรงงานจำนวนมาก จึงมีแรงงานเข้ามาทำงานทุกอย่าง ตั้งแต่งานก่อสร้าง งานเกษตร งานโรงงาน งานบ้าน จนกล่าวได้ว่า 2 ใน 3 ของคนที่เดินอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครเป็นแรงงานจากต่างประเทศ

บรรดาแรงงานจำนวนมากเหล่านี้เป็นผู้ออกแรงผลักดันให้สมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมาก ข้อมูลจากสำนักงานคลังจังหวัดสมุทรสาคร ปี พ.ศ. 2561 ระบุว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสินค้าประมงจังหวัดมีมูลค่าประมาณ 12,354 ล้านบาท นอกจากนี้ภาคเกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม มีมูลค่ากว่า 290,000 ล้านบาท และมีความต้องการแรงงานสูงและผู้ประกอบการได้จ้างแรงงานข้ามชาติมากถึงร้อยละ 92 ของแรงงานในจังหวัด แรงงานเหล่านี้เองที่ผลักดันให้สมุทรสาครมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในปี 2562 หรือ Gross provincial product (GPP) มูลค่า 409,169 ล้านบาท⁴ จัดเป็นอันดับ 5 ของประเทศ เป็นจังหวัดนำส่งภาษีสูงสุดอันดับที่ 8 ด้วยมูลค่าภาษีจัดเก็บได้ปีละประมาณ 16,000 ล้านบาท และแรงงานเหล่านี้ก็ออกแรงช่วยให้คนสมุทรสาครมีรายได้เฉลี่ยต่อคนสูงราว 345,000 บาทต่อปีจัดเป็นอันดับ 7 ของจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงสุดในประเทศ

² สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร. สถานการณ์แรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <https://samutsakhon.mol.go.th/ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ/ข้อมูลด้านแรงงานของจังหวัดสมุทรสาคร> เข้าถึงเมื่อ 6 พฤษภาคม 2564

³ จังหวัดสมุทรสาคร. “แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี 2561-65 ฉบับทบทวน (รอบ 2565) จังหวัดสมุทรสาคร” [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://www.samutsakhon.go.th/_new/news_devpro เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2564

⁴ สำนักงานคลังจังหวัดสมุทรสาคร. “ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2562” [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <https://www.cgd.go.th/> เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2564

บรรยากาศตลาดประมงในสมุทรสาครหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

กล่าวเฉพาะด้านการประมงสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีชายฝั่งทะเลยาว 41.8 กิโลเมตร มีศักยภาพด้านการประมงทั้งน้ำจืด ประมงน้ำกร่อย และประมงทะเล รวมถึงเกิดธุรกิจที่ต่อเนื่องจากการประมง ทำให้เกิดอาชีพด้านการประมง และอาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำ โดยมีตลาดค้าสินค้าสัตว์น้ำขนาดใหญ่ ได้แก่ ตลาดทะเลไทย ตลาดกลางการค้ากุ้ง และตลาดลีลา จังหวัดสมุทรสาครมีพื้นที่แหล่งน้ำกร่อย/เค็ม (ระยะ 12 ไมล์ ทะเล) 548,625 ไร่ มีชาวประมงพื้นบ้านประมาณ 500 ราย ส่วนใหญ่ทำการประมงอวนลอยปลา เรือช้อนเคย เรือจับหอย เป็นต้น มีประมงพาณิชย์ที่จดทะเบียนกับจังหวัดสมุทรสาครปี พ.ศ. 2559 จำนวน 487 ลำ ผลิตจากการทำการประมงประมาณ 210,667 ตัน/ปี การทำการประมงนอกน่านน้ำ 110,645 ตัน/ปี นอกจากนี้การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 35,169 ไร่ มีผู้เลี้ยง 2,146 ราย ในจำนวนนี้เป็นกรเลี้ยงกุ้งทะเล ประมาณ 10,000 ไร่ จำนวน 751 ราย การเลี้ยงหอยแครงประมาณ 16,065 ไร่ มีผู้เลี้ยง 565 ราย ผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งประมาณ 10,490 ตัน/ปี นอกนั้นยังมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด มีพื้นที่เลี้ยงประมาณ 7,488 ไร่ มีจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 646 ราย ส่วนใหญ่ เป็นการเลี้ยงปลาสลิดกว่า 4,400 ไร่ โดยมีจำนวนผู้เลี้ยงปลาสลิด 174

ราย รองลงมาเป็นการเลี้ยงปลานิล ปลาตะเพียน ตามลำดับ ผลผลิตรวมสัตว์น้ำจัดประมาณ 8,340 ตัน/ปี ⁵

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 ผู้เขียนได้มาถึง “ตลาดกลางกุ้ง” หรือ “ตลาดกลางการค้ากุ้งสมุทรสาคร” สถานที่เกิดเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 รอบที่สองในจังหวัดสมุทรสาคร ขับรถมาตามถนนสายหลักมุ่งหน้ากรุงเทพฯ เลี้ยวซ้ายเข้าไปหน่อยเดี๋ยวก็ถึงตลาด ข้างในนั้นมีอาคารโถงตลาดขนาดใหญ่ด้านหน้าหนึ่งอาคาร ด้านข้างอีกอาคารโถงโถงยาวลึกเข้าไป ในนั้นมีแพกุ้งชื่อต่างๆ เรียงราย บัดนี้ปิดทำการมาร่วมเดือนแล้วนับตั้งแต่มีการตรวจพบผู้ป่วยยืนยันโควิด 19 รายแรก

ปกติที่ตลาดนี้จะคึกคักตลอด ตั้งแต่ตีสองตีสามก็จะมีคนงานจำนวนมากเป็นพันๆ คน มาทำงานสาละวนอยู่กับการล้าง แกะ ปอก ทำความสะอาดกุ้ง หรือปลาหมึก มีเสียงพูดคุยดังโง้งแฉ่งตลอดเวลา ขณะที่ด้านข้างตลาดล้อมรอบด้วยอาคารพาณิชย์สูง 4-5 ชั้น สภาพค่อนข้างเก่าเรียงรายกันหลายคูหาตลอดความยาวของโถงตลาดซ้อนๆ กันหลายแถว เป็นอาคารที่พักของคนงาน เมื่อก่อนชั้นล่างบางห้องจะเปิดเป็นร้านขายของเบ็ดเตล็ด ขายสินค้า เช่น โสร่ง ผ้าถุง เครื่องแกง ไม้ทานาคา แป้งทานาคา หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็ก ฯลฯ

วันนี้รอบตลาดแม้จะแห้งสนิทไม่มีปลาไม่มีกุ้ง แต่กลิ่นคาวปลาควาสัตว์น้ำยังคงคลุ้งแต่จะจางแม้จะมีมาตรการปิดตลาดกุ้งมาเดือนหนึ่งแล้ว รั้วลวดหนามที่เคยวางเป็นแนวกันห้ามเข้าออกเก็บกู้ไปแล้ว วันนี้คนป่วยยืนยันโควิด 19 ซึ่งพ้นระยะเวลากักตัวหลังกลับจากโรงพยาบาลสนาม บุคคลที่มีความเสี่ยงสูงผ่านช่วงกักตัว 14 วันที่อยู่แต่ในห้องพักมาร่วมเดือนทยอยลงมารายงานตัวเพื่อรับใบรับรองการกักตัว เตรียมจะเริ่มทำงานได้ทันทีหลังตลาดเปิด

เสียงเจรจาด้วยภาษาที่ผู้มาเยือนฟังไม่เข้าใจดังอิงออลทั่วบริเวณ ในโถงตลาดตั้งโต๊ะรับและแจกเอกสาร เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร และ อสต. กำลังช่วยกันเรียงลำดับเอกสารคำร้องขอหนังสือรับรองที่ยื่นมาร่วม 3,000 ราย ในจำนวนนี้มีเด็กเกือบ 200 คน

⁵ จังหวัดสมุทรสาคร. “แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี 2561-65 ฉบับทบทวน (รอบ 2565) จังหวัดสมุทรสาคร” [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://www.samutsakhon.go.th/_new/news_devpro เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2564

ชาวเมียนมาฟังผลตรวจที่เป็นลบ สร้างความดีใจมาก ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

“เฉพาะรอบๆ ตลาดนี้มีอาคารที่พัก 4 ตึกใหญ่รวมราว 1,300 ห้อง มีคนงานที่ทำงานและพักอาศัยในบริเวณรอบๆ ตลาดกุ่มราว 3,500-4,000 คน และคนเหล่านี้ราว 2 ส่วนใน 4 ส่วนเป็นผู้ป่วยยืนยันที่ส่วนใหญ่รักษาหายแล้ว ขณะที่ที่เหลือกลายเป็นผู้มีความเสี่ยงสูงต้องกักตัวอยู่เฉาในที่พัก พวกเขาต่างเฝ้ารอวันที่จะได้กลับไปทำงาน”

แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมารอตรวจ และถูกนำไปโรงพยาบาลสนาม ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

ภัทรารณณ์ ต้นคำ หรือน้องภัทร พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมาทำงานประจำที่โรงพยาบาลสนามตลาดกุ่มตั้งแต่เริ่มตรวจพบเชื้อเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2563 หลังตรวจพบผู้ติดเชื้อรายแรก วันแรกที่ตั้งหน่วยตรวจก็พบผู้ติดเชื้อเฉพาะในตลาดนี้ 548 คนและตรวจเรื่อยๆ ตรวจซ้ำบางคนตรวจหลายครั้งถึงวันนี้ (1 กุมภาพันธ์ 2564) พบผู้ติดเชื้อ 1,344 คน

น้องภัทรบอกว่าในช่วงแรกทำงานยากมาก การให้เขาหยุดทำงานก็กัตัว การนำผู้ป่วยยืนยันไปอยู่โรงพยาบาลสนามโดยที่เขาไม่แสดงอาการใดๆ เขาก็ไม่ยอมไป บางรายเมื่อแม่ติดก็ไม่อยากแยกกับลูกตัวเล็กๆ และถ้าให้เด็กไปอยู่โรงพยาบาลสนามเด็กก็เสียงมาก จึงต้องปรับวิธีการโดยสร้างโรงพยาบาลสนามสำหรับแม่ลูกอ่อน คนท้อง หรือคนชรา หรือกระทั่งทำความเข้าใจเรื่องสุขปฏิบัติต่างๆ เช่น การที่พวกเขากินหมากต้องไม่บ้วนน้ำหมากน้ำลายลงพื้นตลาด พื้นที่พัก หรือถนนหนทาง ซึ่งจะทำให้แพร่เชื้อได้อย่างรวดเร็ว ต้องประกาศแจ้งให้เก็บน้ำหมากให้ถูกวิธี เพราะถือเป็นขยะติดเชื้อ สำหรับการป้องกันและควบคุมโรคที่ตลาดกึ่งนั้นไม่ได้ตรวจหาเชื้ออย่างเด็ดขาดแต่ต้องทำความเข้าใจ อธิบายว่ามีกฎหมายควบคุมโรค ในช่วงแรกต้องให้ตำรวจทหารมาช่วยอธิบาย แต่ก็ไม่มีเหตุรุนแรงใดๆ พวกเขาให้ความร่วมมือดีขึ้น ต้องจัดกิจกรรมให้เด็กๆ ที่อยู่ในตลาดนี้ รวมทั้งกิจกรรมคลายความตึงเครียดสำหรับคนที่ต้องกัตัวรวมกันอยู่ในที่แคบๆ ในห้องพักแคบๆ เป็นเวลานาน ภัทรบอกว่าเธอทำงานในตลาดกึ่งมากกว่าสองเดือนพวกเขาก็เริ่มคุ้นหน้าและรู้ว่าถ้าป่วย ถ้าไม่สบายก็จะมาหาเราได้เสมอ บางคนก็ช่วยทีมสาธารณสุขสุทำงาน เป็นล่ำมให้ไปคุยกับคนอื่นๆ กระจายข่าวสาร

แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ขณะรอตรวจ พร้อมลูกเล็ก ภาพโดย เรืองฤทธิ์ คงเมือง

“เขาเป็นส่วนหนึ่งที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ทางเดียวคือช่วยเหลือรักษาเขาให้หายจากโรค ช่วยปรับปรุงพื้นที่พลึงแวดล้อมที่เขาอยู่ไม่ให้เป็นที่แหล่งเชื้อโรค ต้องทำความเข้าใจกับเจ้าของแพปลา เจ้าของตลาด ซึ่งไม่ง่ายแต่ก็เป็นไปได้เพราะทุกคนต่างเข้าใจดีว่าเราต้องช่วยกันจึงจะกลับมาทำงานได้ เศรษฐกิจจึงจะฟื้นฟูกลับมาได้ เรายร่วมมือกับ

หน่วยงานอื่นดูแลสุขภาพจิตเขา ทำกิจกรรมกับเด็กๆ ด้วยในช่วงกักตัวเพื่อไม่ให้เขาเครียดมาก” พยาบาลภัทร ผู้ทำงานด้านหน้าที่สมรภูมิโควิดสมุทรสาครให้ทัศนะการทำงานกับแรงงานข้ามชาติของและทีมเพื่อนร่วมงานของเธอ

มายู (ชื่อสมมุติ) หญิงอายุ 43 ปี ผมหยาบในชุดลงจี (ผ้าถุง) ลายดอกไม้สีสดใส ยาวกรอมตาตุ่มเสื้อเข้ารูปสีเข้ากัน เธอเป็นคนงานในตลาดกึ่งที่หยุดทำงานกักตัวมาร่วมเดือน วันนี้มารอรับใบรับรอง เธอเล่าว่าข้ามมาทำงานในประเทศไทยตั้งแต่อายุ 21 ปี รวมเวลา 22 ปีแล้วที่เธอมาทำงานและอาศัยอยู่ที่ตลาดกึ่ง เธอบอกว่าบ้านเดิมของเธออยู่ที่เมืองเมะล่ำไย เดินทางข้ามแดนมาที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตอนนั้นเดินด้วยเท้าเป็นเวลา 3 วัน 3 คืนจึงถึงชายแดนแล้วก็ขึ้นรถมุ่งตรงมาทำงานที่ตลาดกลางกึ่งไม่เคยไปทำงานที่อื่นได้รับเงินค่าจ้างรายวันราว 200–350 บาทต่อวันในช่วง 22 ปีมานี้

ถิ่นยู (ชื่อสมมุติ) หญิงวัย 34 ปี เล่าว่าบ้านเกิดเมืองนอนของเขายู่ในเขตรัฐมอญของประเทศเมียนมา เขามาทำงานที่ประเทศไทยตอนอายุ 18 ปี หลังเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตอนนั้นมีนายหน้ามาติดต่อจะพาไปทำงานที่ประเทศไทยโดยจะต้องจ่ายค่านายหน้าเป็นทองคำหนัก 1 บาท นายหน้าบอกว่าจะพามาส่งถึงที่ทำงานเมื่อปรึกษากับทางบ้านแล้วก็ตกลงว่าจะมาและจ่ายทองให้นายหน้าก่อนออกเดินทางโดยการเดินเท้าเข้ามาที่ฝั่งพรมแดนจังหวัดจันทบุรีใช้เวลาเดินเฉพาะตอนกลางคืนตอนกลางวันพักเพื่อหลบเจ้าหน้าที่ เดินเป็นเวลา 1 สัปดาห์มาด้วยกันกับเพื่อน 23 คนเป็นชาย 10 คนผู้หญิง 13 คน โดยแต่ละคนจะพกน้ำมันเชื้อเพลิง ไฟฉาย และเกลือมาด้วยหาของกินในป่ามาเรื่อยๆ

“ในระหว่างที่เดินข้ามน้ำข้ามเขาทั้งเหนื่อย หิว และกลัว ก็คิดถึงบ้านจนน้ำตาไหลแต่ก็ออกเดินมาแล้ว ทองก็จ่ายให้เขาแล้วทางเดียวคือเดินต่อไป”

เมื่อข้ามมาฝั่งไทยแล้วนายหน้าพาไปส่งทำงานที่จังหวัดสระบุรี เป็นโรงงานโกสัด ตอนนั้นเข้ามาไม่ถูกกฎหมายพูดภาษาไทยไม่ได้ลำบากและคิดถึงบ้านมาก เวลานอนน้ำตามันร่วงอยู่เป็นเดือนๆ แต่ทำอะไรไม่ได้ได้แต่ทนต่อไป พออยู่มาเรื่อยๆ หลายปีก็เริ่มสื่อสารภาษาไทยได้จึงติดต่อเพื่อนที่ กรุงเทพฯ ขอมาร่วมงานกับเขาคราวนี้ได้ทำงานในปีนั้นน้ำมันเจอกับหัวหน้าที่เป็นคนไทย แต่เขาเป็นชาวกระเหรี่ยงมาจากภาคเหนือของไทย เราคุยกันรู้เรื่องเขาใจดีเห็นใจและช่วยเหลือจนได้ขึ้นทะเบียนแรงงาน ทำอยู่พักหนึ่งก็ย้ายมาทำงานกับพี่สาวที่เขาเข้ามาอยู่ที่สมุทรสาครเป็นงานขายของในตลาดได้ค่าแรงมากกว่าวันละ 450–500 บาท เป็นลูกจ้างรายวันโดยต้องทำงานทุกวันตั้งแต่เช้ามีदनร้านปิดราวสามทุ่ม เงินที่ได้ก็ส่งกลับไปครอบครัวที่เมียนมาราว 7,000–8,000 บาทต่อเดือน

เป็นค่าเช่าห้อง ค่าอาหารตัวเองบ้าง และตั้งแต่มาทำงานที่ประเทศไทยเป็นเวลา 16 ปี เคยกลับบ้านสองครั้งเพื่อเยี่ยมพ่อที่ป่วย

กลิ่นคาวอาหารทะเลยังลอยวน ขณะที่ขยะกองใหญ่ยังกองอยู่ด้านหน้าอาคารที่พักที่เรียงรายอยู่โดยรอบเนื่องจากมาตรการทำความสะอาดทำให้ผู้คนนำสิ่งของต่างๆ ที่เก็บสะสมไว้ออกมาทิ้งและถือเป็นขยะติดเชื้อ *“เก็บต่อไปอีกสักเดือนไม่รู้จะหมดไหม”* เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ทำงานประจำอยู่ในตลาดกลางกึ่งกล่าว แต่เพราะคาดว่ามีการปนเปื้อนเชื้อโควิด 19 อยู่ในสิ่งแวดล้อมทำให้มีการเร่งทำความสะอาด

“มันกำลังจะดีขึ้นอยู่แล้วเชียว...กำลังจะได้กลับบ้านอยู่แล้วเชียว”

นานู (ชื่อสมมุติ) หญิงวัย 32 ปี หนึ่งในแรงงานพม่าที่ทำงานในตลาดกลางกึ่งจังหวัดสมุทรสาคร มาตั้งแต่อายุ 15 ปี เธอเพิ่งออกมาจากสถานที่กักตัวเพราะเธอคือผู้ป่วยติดเชื้อโควิด 19 วันนี้เป็นวันแรกที่พวกเขาได้ออกจากห้องพักหลังกักตัวมากกว่า 2 สัปดาห์ออกมารับใบยืนยันการตรวจโควิดและรับรองการกักตัว

หญิงสาวผู้เดินทางมาจากเมะลาลาย เพื่อแสวงโชคที่ประเทศไทยเมื่อ 17 ปีที่แล้ว เธอบอกว่าเธอมาทำงานรับจ้างรายวันที่ไทยยาวนานกว่าช่วงเวลาที่เธอใช้ชีวิตอยู่เมียนมาด้วยซ้ำ เธอบอกว่าเธอพักอยู่ในห้องเช่าขนาด 3x3 เมตร ค่าเช่า 1,600 บาทไม่รวมค่าน้ำค่าไฟ เธอทำงานได้ค่าจ้างวันละ 300-330 บาทโดยเริ่มทำงานตั้งแต่ 03.30 น. ของทุกวันทำงานวันละ 5-8 ชั่วโมง แล้วแต่ว่าวันไหนมีกึ่งมีปลามากน้อย

“วันหยุดคือวันที่ป่วย หรือขี้เกียจ” ตลอด 17 ปีมานี้เธอบอกว่าเธอพยายามมาทำงานทุกวันเพื่อจะได้ค่าจ้าง เธออาศัยอยู่ในห้องพักกับสามี เธอมีลูกและคลอดที่ประเทศไทยตอนนี้อายุ 8 ขวบแล้ว แต่เธอพากลับไปส่งให้อาศัยอยู่ตายายที่เมียนมา เธอกับสามีจะกลับไปเยี่ยมบ้านบ่อยครั้งโดยมีรถตู้รับส่งจากที่ตลาดกึ่งไปด่านแม่สอดเมยวดีค่ารถตู้ 800 บาท ตอนที่ป่วยโควิดเธอมีอาการไข้และรักษาตัวอยู่ที่ โรงพยาบาลสมุทรสาครหายแล้วก็มากักตัวต่อที่พัก วันนี้มารอรับใบรับรองเพื่อกลับไปทำงาน หวังว่าตลาดจะเปิดในสัปดาห์หน้า

“มันเจ็บที่ใจนี่ทุกอย่างที่เราหวังสิ้นสลาย” เธอกล่าวทิ้งน้ำตา บอกว่าความหวังที่จะได้กลับไปอยู่บ้านตัวเอง กลับไปอยู่กับลูกที่บ้านเกิดต้องยืนยาวออกไป ขณะที่ตัวเองและสามีทำงานรับจ้างอยู่ที่ตลาดกึ่งเพื่อจะเก็บเงินทุกบาทส่งกลับบ้านเพื่อจะได้สร้างบ้านสร้างครอบครัวที่ดีของตัวเองในประเทศของตัวเองที่เศรษฐกิจกำลังจะดีขึ้นและเป็นประชาธิปไตย

“ทุกอย่างที่เราหวังสิ้นสลาย...ติดโควิดตายยังดีกว่ารัฐประหาร ติดโควิดยังติดต่อ ลูกพ่อ แม่ได้ พุดคุยกันได้ แต่รัฐประหารแล้วไปหากี่ไม่ได้ โทรหากี่ไม่ได้ ไม่รู้ลูกเป็นอย่างไรบ้าง สงครามที่บ้านเรามันทุกข์กว่าติดโควิดที่ไทยหลายร้อยเท่า”

เสียงตัดพ้อของสาวแรงงานเมียนมาคนนั้น ยังตามมาดังในสำนึกก่อนนอนคืนนี้... ความขัดแย้งทางการเมืองนับเป็นสาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้เขาให้มาอยู่อย่างแออัดที่ประเทศไทย เป็นความจริงโดยแท้ที่ความขัดแย้งทางการเมืองเช่นฆ่าคนได้มากกว่าเชื้อโรคใดๆ ในโลกนี้ ต้องบันทึกไว้ว่านี่ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 เป็นวันที่มีรายงานข่าวการทำรัฐประหารอีกแล้วที่ประเทศเมียนมา

พຽ່ງນີ້ທັງທີມເຮົາມີນັດເຂົ້າຕຽວຫາເຂົ້າໂຄວິດ 19 ຈາກການລຽງທຳງານຖາວອນມາມານ ແຮມເດືອນເຮົາອາດຈະເປັນຄົນໃຊ້ໂຄວິດ 19 ຮາຍຕໍ່ໄປໄດ້ເສມອ

“ถ้าพຽ່ງນີ້ຜລຕຽວຈວ່າຕິດໂຄວິດຈະທຳອຳຯງາຍໄຮນະ” ຄືນີ້ລັມຕົວລຽງນອນ ແລະລັບໄປ ພຽ້ອມກັບຄຳຖາມນີ້